

L'ESCOLA DE TIRASET ALS ANYS DE LA GUERRA CIVIL (1936-1939)

JUAN FERNÁNDEZ HERNÁNDEZ
ISABEL MARIA GONZÁLEZ BLANCO

L'escola del barri de Tiraset és un dels temes més esmentats a les actes de l'Ajuntament d'Inca. Les informacions que hem obtingut estan relacionades, majoritàriament, amb aspectes referits a la seva construcció en un nou solar. No existeixen, malgrat tot, documents que ens donin a conèixer la metodologia d'ensenyament que s'utilitzava o els models pedagògics en què s'inspirava. Únicament podem deduir que es tractava d'una escola unitària, ja que disposava tan sols d'un mestre¹.

La primera referència d'aquest centre escolar pot ésser trobada el dia 3 de gener de 1936, en la qual es demana una estufa per a dita escola². Des de llavors, les notícies relacionades amb l'Escola de Tiraset són constants.

El dia 31 de gener de 1936 Bartolomé Cabrer (un dels regidors de l'Ajuntament d'Inca en aquells moments) i Joan Llompарт varen oferir un solar per a l'edificació d'una escola mixta en el barri de Tiraset:

“... acordando aceptar dicho ofrecimiento agradeciendo a los donantes su altruismo en beneficio de dicha barriada que se encargue al Sr. Arquitecto la confección del oportuno plano dándole la tramitación correspondiente a fin de obtener la subvención del Estado³”

1 Vegeu: “Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 29 de Mayo de 1936”, a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 47, signada per Pedro P. Capó (batle), B. Cabrer (regidor), L. Maicas (regidor), R. Reus (regidor), A. Ferragut (regidor), B. Rubert (regidor) i J. Siquier (secretari), sense catalogar, de l'Arxiu Municipal d'Inca (AMI).

2 Vegeu: “Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 3 de Enero de 1936”, a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 3, signada per Miguel Beltrán Planas (batle), Pedro P. Capó (regidor), Ramón Reus (regidor), Lorenzo Marqués (regidor), Bartolomé Cabrer (regidor), Jaime Enseñat (regidor), Jaime Figuerola (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

3 Vegeu: “Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 31 de Enero de 1936”, a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 10, signada per Miguel Beltrán (batle), L. Maicas (regidor), P. P. Capó (regidor), B. Rubert (regidor), J. Figuerola (regidor), J. Enseñat (regidor), J. Enseñat (regidor), A. Mateu (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

I així, doncs, es va decidir el trasllat de l'escola a l'esmentat terreny. D'aquesta manera, el dia 6 de març de 1936 a les actes de l'Ajuntament es va tornar a esmentar a l'acceptació del solar i es va al·ludir a l'autorització del batle Miguel Beltrán perquè "... firme la correspondiente escritura, encargándose la confección del plano del edificio de la Escuela de Tiraset al arquitecto D. José Oleza". Aquest dia també es va fer esment del Projecte de Pressupost Ordinari i del dictamen de la Comissió d'Hisenda en el qual es proposava la quantitat de 25.499,30 ptes. per a la construcció de dita escola⁴.

El pla va continuar endavant i el dia 13 de març va ésser pressupostat el plànol de l'escola i la casa habitació del seu mestre, projectat per l'arquitecte. Aquest plànol, acompanyat de la corresponent memòria i de les condicions tècniques de la subhasta per a les obres, va ésser aprovat. D'aquesta manera, es va acordar remetre l'expedient que sol·licitava una subvenció de l'Estat "... al Exmo Sr. Ministro de Instrucción Pública por conducto de la Inspección local de Primera Enseñanza de esta provincia por la cantidad de quince mil pesetas". Finalment, es va acordar procedir a la construcció de l'escola mitjançant subhas-
ta⁵.

A l'Acta del dia 20 de març el batle va manifestar que, com que estava ja aprovat el projecte de l'escola del barri de Tiraset, es podia col·locar la primera pedra. Per a això, es va programar un acte al qual es convidaria el governador i que seria celebrat el dia 29 de març⁶. Aquest fet va tornar a ésser esmentat el dia 27 de març, quan es va confirmar la visita del governador i es va facultar el batle perquè organitzés els festeigs adequats per a l'acte⁷.

El dia 3 d'abril es va mencionar a les actes de l'Ajuntament que s'havien aprovat ja les condicions per a procedir a la subhasta de les obres de l'escola de Tiraset i es va acordar la seva publicació al Boletín Oficial de la Provincia⁸.

El dia 15 de maig es notificà a les actes la subhasta de les obres per a la edificació de l'escola i es comentà que tan sols s'havia presentat un únic postor, Francisco Ferrer Grau,

4 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 6 de Marzo de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 20, signada per Miguel Beltrán (batle), L. Maicas (regidor), P. P. Capó (regidor), Bernardo Rubert (regidor), A. Martínez (regidor), J. Figuerola (regidor), A. Mateu (regidor), L. Reus (regidor), L. Marqués (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

5 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 13 de Marzo de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 23, signada per Miguel Beltrán (batle), L. Maicas (regidor), B. Cabrer (regidor), Pedro P. Capó (regidor), B. Rubert (regidor), A. Martínez (regidor), J. Figuerola (regidor), A. Mateu (regidor), L. Reus (regidor), L. Marqués (regidor), M. Ferragut (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

6 Vegeu: "Acta de las Sesiones de Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 20 de Marzo de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 26, signada per Miguel Beltrán (batle), L. Maicas (regidor), B. Cabrer (regidor), P. P. Capó (regidor), B. Rubert (regidor), J. Enseñat (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

7 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 27 de Marzo de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 28, signada per Miguel Beltrán (regidor), B. Cabrer (regidor), A. Mateu (regidor), B. Rubert (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

8 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 3 de Abril de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 30, signada per Miguel Beltrán (batle), L. Maicas (regidor), B. Cabrer (regidor), P. P. Capó (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

qui es comprometia a executar el projecte per 25.499 ptes., "sujetándose a las condiciones y planos aprobados". Seguidament, se li adjudicà l'esmentada subhasta per considerar-se acceptable⁹.

Poc abans del començament de la Guerra Civil aparegueren dues noves referències de l'escola a les actes de l'Ajuntament. La primera d'elles, el dia 26 de juny, en què s'afirmava que havia estat aprovat un dictamen de la comissió d'obres amb la certificació de l'arquitecte, el qual proposava el pagament de dues mil pessetes al contractista de les obres de l'edifici escolar, quantitat que va passar per acord a la Comissió d'Hisenda¹⁰.

El segon esment es va fer a l'Acta del 10 de juliol, on aparegué la proposta de l'arranjament del camí de l'Escola de Tiraset:

"El Sr Cabrer propuso el arreglo y achafianado del camino de la Escuela de Tiraset, cuyo propietario D.Bartolomé Campaner Llompart exige para el terreno del achafianado quince pesetas quedando acordado".

I la guerra començà, però no per això l'Escola de Tiraset deixà de ser un tema important a les actes de l'Ajuntament, malgrat el canvi complet i radical de personal que es va produir, atès que tan sols el secretari, José Siquier, va quedar com a únic membre del Ple de l'Ajuntament que hi havia participat durant la República.

El dia 12 d'agost es va fer manifesta una referència relativa al pagament de les obres que tenia en conveni al contractista de l'Escola de Tiraset: "El Sr. Caldenty se interesó para que sean abonados al contratista de la Escuela de Tiraset las obras que tiene en contrata¹²", i fou aquesta la primera notícia de l'escola que tenim després de començar l'esmentada contesa. Aquesta informació va ésser continuada el dia 16 de setembre, quan s'afirmà que havia estat aprovada una certificació de l'arquitecte director de les obres de l'edifici de l'escola i que s'havia proposat, al mateix temps, la quantitat de vuit mil pessetes per al contractista de les indicades obres a compte de la seva contracta¹³.

Durant la resta de l'any 1936 no va haver-hi més ressenyes sobre aquest tema, el

9 Vegeu: Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 15 de Mayo de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 38, signada per Pedro P. Capó (batle), B. Cabrer (regidor), A. Mateu (regidor), J. Enseñat (regidor), B. Rubert (regidor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

10 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 26 de Junio de 1936", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 53, signada per Pedro P. Capó (batle), J. Figuerola (regidor), A. Martínez (regidor) A. Mateu (regidor), i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

11 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 10 de Julio de 1936", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 59, signada per Pedro P. Capó (batle), B. Cabrer (regidor), L. Maicas (regidor), A. Mateu (regidor), B. Rubert (regidor) i José Siquier (Secretari), sense catalogar, de l'AMI.

12 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 12 de Agosto de 1936" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 66, signada per Juan Erasmo Fluxá (batle), A. Beltrán (gestor), B. Caldenty (gestor), G. Bisellach (gestor), M. Reus (gestor), B. Ferrer (gestor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

13 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1936. Sesión del día 16 de Septiembre de 1936", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 69, signada per Juan Erasmo (batle), B. Caldenty (gestor), G. Bisellach (gestor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

qual no tornà a ésser citat fins al dia 8 de gener de 1937:

"El Sr Alcalde manifestó que el próximo Domingo se hará la inauguración Oficial de la Escuela de Tiraset, habiendo prometido el Exmo Gobernador Civil su asistencia, acordando dar publicidad a dicho acto, invitando al público a rendir homenaje al Gobernador a su llegada a esta ciudad, quedando acordado"¹⁴

Així doncs, el gener de 1937 s'inaugurà l'Escola de Tiraset, la qual no va tornar a ésser evocada fins al dia 3 de març del mateix any, dia en què es tractà el tema de la devolució al contractista de les obres de l'"Escuela Mixta de Tiraset" del dipòsit que tenia constituït, ja que les obres havien estat finalitzades, i es va afegir que "restan pagar a dicho contratista una gran cantidad de las efectuadas, por lo que está garantido el cumplimiento de la contrata aunque no esté recibida la obra total y oficialmente"¹⁵.

No fou fins transcorregut més d'un any, concretament el 6 d'abril de 1938, quan aparegueren noves informacions sobre l'Escola de Tiraset, vinculades amb la "construcción de unas cortinas y una puerta para la cisterna de la escuela"¹⁶

Novament, no és fins després de més d'un any, quan aparegué, el 23 d'agost de 1939, una nova notificació sobre l'escola, a l'edifici de la qual havien estat fetes unes obres extraordinàries a part d'aquelles que prèviament s'havien pressupostat, "quedando dicha liquidación a estudio de la Comisión de Obras y Hacienda"¹⁷

Finalment, la darrera referència a l'Escola de Tiraset que trobam dins el període de temps que recull aquest treball és la pertanyent a l'Acta del dia 30 d'agost de 1939, que continua la del dia 23 del mateix mes, on s'informa que havia estat aprovat el pressupost extraordinari de les obres "importante 1625'13 Pts."¹⁸

14 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1937. Sesión del día 8 de Enero de 1937" a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 89, signada per Juan Erasmo (batlle), B. Ferrer (gestor), G. Bisellach (gestor), A. Beltrán (gestor), Aguiló (gestor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

15 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1937. Sesión del día 3 de Marzo de 1937", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 30-12-1938*, manuscrita, p. 99, signada per Juan Erasmo (batlle), B. Ferrer (gestor), G. Bisellach (gestor), A. Beltrán (gestor), A. Aguiló (gestor), B. Caldenty (gestor) i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

16 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1938. Sesión del día 6 de Abril de 1938", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 3-1-1936 a 130-12-1938*, manuscrita, p. 159, signada per Juan Erasmo (batlle), D. Socias (gestor), Figuerola (gestor), Adrover (gestor), Busquets (gestor), Ramis (gestor) i Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

17 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1939. Sesión del día 23 de Agosto de 1939", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 4-1-1939 a 29-12-1943*, mecanografiada, sense numerar, signada per Lorenzo Fluxá (batlle), Erasmo (gestor), Figuerola (gestor), Busquets (gestor), Alcina (gestor), i José Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.

18 Vegeu: "Acta de las Sesiones del Ayuntamiento de Inca. Año 1939. Sesión del día 30 de Agosto de 1939", a *Libro de Actas Ayuntamiento Pleno del 4-1-1939 a 29-12-1943*, mecanografiada, sense numerar, signada per Lorenzo Fluxá (batlle), Erasmo (gestor), Figuerola (gestor), Beltrán (gestor), Alcina (gestor) i Siquier (secretari), sense catalogar, de l'AMI.